

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksestä laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 209 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausuntonsa. Valiokunnan lausunto n:o 21 on tämän mietinnön liitteenä.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina sosiaali- ja terveysministeri Jorma Huuhtanen, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen ja nuorempi hallitussihteeri Pekka Humalto sosiaali- ja terveysministeriöstä, tasa-arvovaltuutettu Tuulikki Petäjäniemi, osastopäällikkö Kaarina Ronkainen ja toimeentuloturvapäällikkö Erkki Sahlberg kansaneläkelaitoksesta, asiantuntijalääkäri Hannu Suutarinen Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Mirja Janérus Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, asiamies Riitta Työläjärvi Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:sta ja lakimies Markku Kojo Akavasta.

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuslain sairauspäivärahan alkamisaikaa koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että pyhäpäivää ei luettaisi omavastuuajaksi ja äitiysraha maksettaisiin kuten vanhempainrahakin työssäoloajalta vähimmäismääräisenä. Äidin oikeus vanhempainrahaan edellyttäisi, ettei lasta ole otettu lastensuojelulain mukaisesti huostaan. Niin sanottujen kuuden kuukauden tulojen vaikutus äitiys- ja vanhempainrahaan muutettaisiin siten, että näiden tulojen esittämisaika päättyisi äidin etuuksissa 180 päivää ennen laskettua synnytysaikaa. Esityksestä aiheutuu kaikkiaan runsaan 50 miljoonan markan säästöt vuonna 1995.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta. Äitiyspäivärahan määrään vaikuttavat muutokset koskisivat kuitenkin niitä raskauksia, joissa laskettu synnytysaika on 1 päivänä heinäkuuta 1995 tai sen jälkeen.

Valiokunnan kannanotot

Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Tällä perusteella valiokunta toteaa, että miesten ja naisten päivärahan määrätymisperusteet eivät hallituksen esityksen perusteluissa käytetyillä syillä ole säädettävissä erilaisiksi. Syyn täytyy olla sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta hyväksyttävä.

Hallituksen esityksen perustelut ovat sukupuolten tasa-arvon vastaiset ja epäonnistuneet. Ne ovat omiaan luomaan mielikuvan, jonka mukaan raskaana olevat naiset hakeutuvat työelämään ja keinotekoisesti korottavat ansioitaan ennen synnytystä lyhyeksi ajanjaksoksi, jotta äitiys- ja vanhempainrahan taso nousisi. Kuitenkaan naisten työssäkäyntiä ei voida eikä tule pitää kielteisenä seikkana, vaan kunkin yksilölliseen päätösvaltaan kuuluvana asiana. Työhön hakeutumisella on monia sukupuolten tasa-arvoa edistäviä vaikutuksia, kuten ammattitaidon ylläpitäminen raskaudesta huolimatta ja kokemuksen hankkiminen esimerkiksi valmistumisen jälkeen. Vakiintunut uusi, entistä korkeampi ansiotaso voidaan saavuttaa synnytystä edeltävien kuuden kuukauden aikana. Lain virheellistä tai liian väljää tulkintaa ei voida pitää vakuutettujen virheenä.

Valiokunta ehdottaa, että hallituksen esityksen 22 §:n 1 momentista poistetaan sukupuolten erilainen kohtelu, joka ei olisi mahdollista kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen vuoksi mahdollista toteuttaa perustuslainsäätämisjärjestyksessäkään, sekä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mahdolliseksi tekemä lakiehdotuksen lepäämään jättäminen.

Valiokunnan käsittelyssä olevan hallituksen esityksen n:o 210 laiksi lasten kotihoidon tuesta yhteydessä on toimeentulon lakisääteistä perusturvaa koskevaksi ongelmaksi muodostunut se, että lasten kotihoidon tuen alentaminen alentaa samalla äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäismäärää. Tämä seikka luo mahdollisuu-

den äänestää kyseinen laki lepäämään. Perustuslakivaliokunnan lausunnon n:o 18 mukaan mainittujen päivärahojen vähimmäistason säilyttäminen on edellytys tavalliselle lainsäätämisjärjestykselle.

Ongelman ratkaisemiseksi helpoin menettely on tämän hallituksen esityksen yhteydessä varmistaa äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäistaso voimassa olevan lasten kotihoidon tuen perusosan suuruisena. Tästä syystä sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa 22 §:n 1 momenttiin otettavaksi päivärahan vähimmäistasoa koskevan määräyksen, joka voimaantulosäännöksessä sidottaisiin asianmukaiseen indeksitasoon.

Valiokunnan käsityksen mukaan on tarpeellista tehdä mahdolliseksi muuttaa sitä käytäntöä, jolla on tehty tarkistuksia päivärahan määrätymisperusteisiin. Tämä koskee tapauksia, joissa tarkistus on perustunut päivärahan määrään vaikuttaviin järjestelyihin palkanmaksussa. Esimerkiksi sairausvakuutusasetuksen päivärahan määrätymisperusteita koskevien tarkempien säännösten tarkistuksella voitaneen päästä tulokseen, jossa lainsäädännön muutos ei ole toimeentulon lakisääteisen perusturvan muuttamista koskevien säännösten vastainen, ja poistaa etuuksien perusteettomat korotukset. Tällöin kansaneläkelaitoksen noudattama käytäntö tulee samalla korjatuksi lakiehdotuksen tarkoitusta vastaavasti aiheuttamatta muita, kokonaisuuden kannalta kielteisiä vaikutuksia.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että sairausvakuutuslainsäädännössä ja muussa sosiaaliturvaa koskevassa lainsäädännössä työelämän muutokset, jotka merkitsevät usein työsuhteiden muuttumista lyhytkestoisemmiksi, eivät saa johtaa kohtuuttomiin menetyksiin sosiaaliturvassa. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että ansiosidonnaisissa etuuksissa noudatetaan pääsääntöisesti vakuutusperiaatteita. Silloin kun tarkastellaan tulojen muutosta etuuden tason korottamiseksi, on perustana käytettävä luotettavalla tavalla arvioituja jatkuvia tuloja ja estettävä etuuden heikentyminen perusteettomasti sairauden, työttömyyden, opiskelun tai muun vastaavan syyn johdosta.

Valiokunta ehdottaa lisäksi lakiehdotuksen 21 §:n 2 momenttia korjattavaksi siten, että äitiys- ja vanhempainrahaa voi äiti saada niissäkin tapauksissa, joissa lapsi on lastensuojelulain nojalla otettu huostaan, mutta on edelleen äidin tosiasiallisessa hoidossa.

Lapsen huostaanottoon saattaa liittyä lapsen huollon siirtyminen muille henkilöille sellaiseen suhteeseen, jossa tavoitteena on adoptio tai muu sitoutuminen pitkäaikaiseen vanhemmuuteen. Näissä tilanteissa olisi perusteltua, että äitiys-, isyys- ja vanhempainraha voisi siirtyä lapsen mukana hänen huollostaan vastaaville henkilöille.

Valiokunta edellyttää hallituksen selvittävän mahdollisuudet siihen, että lapsen siirtyessä aikana, jolta maksetaan hänen syntymänsä johdosta äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, muun henkilön huoltoon perheenomaisiin olosuhteisiin, myös oikeudet mainittuihin etuuksiin siirtyvät lapsen huollosta vastaaville henkilöille.

Sairauspäivärahan karenssipäivien laskentaa koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Useimmissa tapauksissa muutos on neutraali, mutta periodityötä tekevät saattavat joutua varsin kohtuuttomaan asemaan. Tästä syystä hallituksen tulee seurata muutoksen vaikutuksia ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin kansalaisten tasa-arvon vaalimiseksi.

Suomessa syntyy vuosittain joitakin satoja lapsia siinä määrin ennenaikaisesti, että heidän synnytystä seuraava sairaalahoitonsa kestää niin kauan, että äitiysrahakausi saattaa olla jopa kokonaisuudessaan kulunut tänä aikana. Tavoitteena tulee olla tilanne, jossa lapsen hoitoa voidaan jatkaa sairaalahoidon jälkeen äitiys-, isyys- ja vanhempainrahalla suurin piirtein yhtä kauan kuin normaaleissa ja normaaliaikaisissa synnytyksissä. Asiaa tulee ryhtyä valmistelemaan pikaisesti.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 19 §:n 1 momentti, 21 §:n 2 ja 3 momentti sekä 22 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1653/92), 21 §:n 2 ja 3 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1324/90) sekä 22 §:n 1 ja 2 momentti 10 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1129/93), seuraavasti:

19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

21 §

Oikeus saada äitiys- ja vanhempainrahaa on naisella, jonka raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Vanhempainrahan edellytyksenä on lisäksi, että lasta ei ole lastensuojelulain (683/83) mukaisesti otettu huostaan siten, että äiti ei osallistu lapsen hoitoon.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivältä on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päiväraha. (poist.) Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä on kuitenkin vähintään 78,30 markkaa päivältä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Lakia sovelletaan vanhempainrahaan, joka kohdistuu aikaan lain voimaantulosta alkaen, kuitenkin siten, että 22 §:n (poist.) 2 momenttia sovelletaan raskauksiin, joissa synnytyksen on laskettu tapahtuvan 1 päivänä heinäkuuta 1995 tai myöhemmin.

Tämän lain 22 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1994 vahvistettua työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaista palkkaindeksilukua ja sitä tarkistetaan siinä suhteessa kuin sanottu palkkaindeksiluku poikkeaa edelliselle vuodelle vahvistetusta palkkaindeksiluvusta. (uusi)

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina, jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori, Hiltunen (osittain), Kemppainen (osittain), Kuittinen (osittain), Mutttilainen,

Nordman (osittain), O. Ojala (osittain), Perho-Santala (osittain), Puhakka (osittain), Puisto (osittain), Stenius-Kaukonen, Vehkaoja ja Ääri (osittain) sekä varajäsen Kauppinen (osittain).

Vastalause

Hallituksen esitys on kaikilta osin heikosti valmisteltu. Hallituksen esitys merkitsee heikennyksiä äitiyspäivärahan perusteisiin. Hallitus joutui muuttamaan esitystään, koska se oli tasa-arvolain vastainen. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että tasa-arvolain mukaiseksi muutetulla esityksellä on vaikutusta toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan ja että lakiehdotus olisi jätettävissä lepäämään valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin perusteella. Sosiaali- ja terveysvaliokunta muutti hallituksen esitystä niin, että esityksen räikein epäkohta, äitiysrahan ja äitien vanhempainrahan ”puolen vuoden säännön” aikaistaminen, poistettiin ja myös lepäämäänjättämismahdollisuus poistui.

Hallitus esittää 19 §:n 1 momentin muuttamista niin, että omavastuuajkaan ei enää voitaisi laskea pyhäpäivää, vaikka se olisi työntekijän

työpäivä. Periodityöaloilla viikon molemmat vapaapäivät voivat sijoittua mille viikonpäivälle tahansa. Lisäksi käyttöön otetut joustavat työajat sallivat eri työehtosopimuksissa vapaapäivän siirrettäväksi viikolta toiselle hyvinkin pitkän periodin aikana. Näin ollen hallituksen perustelu, että omavastuun yhdeksään päivään sisältyisi vapaapäiviä, ei pidä aina paikkaansa. Työelämän kehitys on ollut kokonaan päinvastaista. Periodityössä työskentelee satojatuhansia kansalaisia, jotka näin asetetaan eriarvoiseen asemaan. Tästä syystä lain 19 § tulee mielestämme säilyttää nykyisessä muodossa, joten ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena, paitsi että 19 § poistettaisiin.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1994

Jouko Skinnari

Marjatta Vehkaoja

Marjatta Stenius-Kaukonen

Kyllikki Muttilainen

Ulla Anttila

Virpa Puisto

Leea Hiltunen

Outi Ojala

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

11 päivänä marraskuuta 1994

Lausunto n:o 21

Liite

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 4 päivänä loka-kuuta 1994 hallituksen esityksen n:o 209 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Pekka Humalto sosiaali- ja terveysministeriöstä, tasa-arvovaltuutettu Tuulikki Petäjäniemi, professori Mikael Hidén, oikeustieteen lisensiaatti Heikki Karapuu, oikeustieteen tohtori Liisa Nieminen, apulaisprofessori Matti Pellonpää ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunoittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että sairauspäivärahan alkamisaikaa määrättäessä pyhäpäiviä ei lueta omavastuuajaksi ja että äitiysraha maksetaan kuten vanhempainraha työssäoloajalta vähimmäismääräisenä. Äidin oikeus vanhempainrahaan edellyttäisi, ettei lasta ole otettu lastensuojelun mukaisesti huostaan. Niin sanottujen kuuden kuukauden tulojen vaikutusta äidin äitiys- ja vanhempainrahaan muutettaisiin niin, että tulojen esittämisaika päättyy äidin etuuksissa 180 päivää ennen laskettua synnytysaikaa.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1995 alusta. Äitiysrahan määrään vaikuttavat muutokset koskisivat niitä raskauksia, joissa laskettu synnytysaika on 1.7.1995 tai myöhemmin.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan lakiehdotus ei heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentissa tarkoitetaan.

Valiokunnan kannanotot

Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentti HM 5 §:n ja KP-sopimuksen 26 artiklan kannalta

Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momenttiin sisältyy pelkästään äitiysrahaa ja äidin vanhempainrahaa koskeva sääntö siitä, minkä ajankohdan tulojen perusteella näiden etuuksien määrä päivältä lasketaan. Säännös on merkityksellinen niin kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 26 artiklan yhdenvertaisuus- ja syrjintäkieltomääräysten kuin hallitusmuodon 5 §:n yhdenvertaisuussäännöksen kannalta, koska säännösehdoituksen johdosta äidin ja isän etuuksien suuruus määräytyy erilaisten perusteiden mukaan.

Ehdotus perukee sellaista äidin ja isän erilaiseen asemaan asettamista kyseisten päivärahoiden määrääntymisperusteiden suhteen, joka on ristiriidassa hallitusmuodon 5 §:n kanssa.

KP-sopimuksen valvontaa varten perustettu ihmisoikeuskomitea on korostanut, että ihmisoikeuksien vastaista syrjintää ei ole sellainen erotelu, jonka sisältämälle erilaiselle kohtelulle on olemassa kohtuulliset ja objektiiviset kriteerit. Valiokunnan ihmisoikeuskomitean tähänastisesta käytännöstä — Alankomaita koskevat ratkaisut Broeks (172/1984) ja Zwaan-de Vries (182/1984) — saaman selvityksen perusteella on pidettävä ilmeisenä, että lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentti, kun otetaan huomioon sille esitetyt perustelut, ei täytä tällaisia vaatimuksia vaan on vastoin KP-sopimuksen 26 artiklaa.

Kummankin edellä mainitun seikan osalta tilanne korjaantuisi, jos ehdotettu säännös muutetaan sukupuolineutraaliksi.

Toimeentulon perusturva

Sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen sairauspäivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäispäiväraha ovat valtiopäiväjärjes-

tyksen 66 §:n 7 momentin kannalta merkityksellisiä perusturvaetuksia (esim. PeVL 33/1992 vp).

Lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentti merkitsee sairausvakuutuspäivärahan omavastuusaan-
töön nykyisin sisältyvän poikkeuksen kumoamista. Tämä johtaa siihen, että pyhäpäiviä ei enää missään tapauksissa rinnastettaisi arkipäiviin omavastuuaikaa laskettaessa.

Valiokunta katsoi lausunnossa n:o 33/1992 vp, että sairausvakuutuspäivärahan omavastuun ajan pidentämistä kahdella arkipäivällä, seitsemästä yhdeksään päivään, oli pidettävä sellaisena päivärahan saamisedellytysten vähäisenä tarkistuksena, joka ei heikentänyt valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentissa tarkoitettuihin tavoin toimeentulon perusturvaa ja voitiin siten säätää ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta. Nyt ehdotettua muutosta on syytä luonnehtia aiemman lainsäädäntöratkaisuun verrattuna siinä jo asetettujen rajojen sisällä toteutettavaksi tarkistusluonteiseksi toimeksi. Kysymys on päivärahan saamisedellytysten sellaisesta vähäisestä tarkistamisesta, joka ei aiheuta lakiehdotuksen lepäämäänjättämismahdollisuutta.

Lakiehdotuksen 21 §:n 2 momentin johdosta valiokunta toteaa, että jos äiti ei enää hoida lastaan, ei enää myöskään ole käsillä sitä perustetta, johon vanhempainrahan saaminen nojautuu. Kyseinen ehdotus ei näin ollen ole merkityksellinen valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin kannalta. — Valiokunta kiinnittää kuitenkin esityksen perustelujen vuoksi huomiota siihen, että äidin nähtävästi saattaa olla mahdollista hoitaa huostaanotettua lastaan. Mikäli näin on, tulee momentin huostaanottoedellytystä täydentää sillä seikalla, että äiti ei myöskään hoida lastaan.

Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momenttia on syytä arvioida toimeentulon lakisääteisen perusturvan kannalta sen varalta, että säännös aiemmin esitetyn johdosta haluttaisiin muuttaa sukupuolineutraaliksi säilyttäen kuitenkin laskentasääntö esityksen mukaisena. Tällaisen säännön soveltaminen voi aiheuttaa etuuden pienenemisen verrattuna nykyisen säännön noudattamiseen. Tällainen vaikutus tulee merkittäväksi toimeentulon lakisääteisen perusturvan kannalta, jos tämän ansiosidonnaisen etuuden määrä, perusosa mukaan luettuna, kuukausitasolla laskee alle täyden

kansaneläkkeen suuruuden tai tämän tason alapuolelle alun alkaen jäävän etuuden määrä vähenee (ks. tästä ansiosidonnaisia etuuksia koske-
vasta periaatteesta PeVM 7/1992 vp).

Ehdotettu laskentasäännön muutos on yleiseltä luonteeltaan sellainen, että siitä voi epäilemättä aiheutua tilanteita, joissa muutosvaikutukset ovat edellä todetun kaltaisia. Lakiehdotus on näin ollen tästä syystä jätettävissä lepäämään valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin perusteella. Lepäämäänjättämismahdollisuus voidaan kuitenkin poistaa sisällyttämällä lakiin sen takaavat säännökset, että kyseiset ansiosidonnaiset etuudet eivät laske alle täyden kansaneläkkeen määrän tai että tätä alhaisemmalla tasolla jo olevat ansiosidonnaiset etuudet eivät pienene nykyisestä.

Äidin työssäolo äitiys- ja vanhempainrahan suorittamisaikana johtaisi lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentin mukaan etuuksien maksamiseen vähimmäispäivärahan suuruisina työssäolopäiviltä. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä ehdotus, kun otetaan huomioon työssäolosta saatujen ansiotulojen toimeentulovaikutus, ei ole merkityksellinen valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin kannalta.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus on 22 §:n 1 momentin johdosta käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä; tämän lisäksi on pantava merkille, mitä valiokunta on todennut kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 26 artiklasta, ja

että lakiehdotus voidaan kuitenkin käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä, jos valiokunnan 22 §:n 1 momentista tekemä ensimmäinen valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon, ja että tällöin lakiehdotus voidaan, jollei valiokunnan 22 §:n 1 momentista tekemää toista valtiosääntöoikeudellista huomautusta oteta asianmukaisesti huomioon, valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin säännökset huomioon ottaen jättää lepäämään.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Koskinen, Laine,

M. Laukkanen, J. Leppänen, Moilanen, Mölsä, Nikula, Varpasuo, Viljanen, Vistbacka, Vuoris-
to, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsen Helle.